

Ю. В. Жовтан

аспірант

Одеського державного університету внутрішніх справ

ДОСТУП ДО МАТЕРІАЛІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ЯКЕ МІСТИТЬ ВІДОМОСТІ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ

У статті аналізується специфіка відкриття матеріалів досудового розслідування іншої стороні при завершенні досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Зазначено, що забезпечення охорони державної таємниці під час кримінального провадження зумовлює здійснення слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом комплексу нормативно закріплених заходів, спрямованих на запобігання розголошення секретної інформації та втрати її матеріальних носіїв.

Розглядаючи питання відкриття матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, звертається увага на те, що процесуальний порядок допуску до державної таємниці захисника у конкретному кримінальному провадженні здійснюється відповідними органами Служби безпеки України, а надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв, відповідно до п. 4 ст. 517 КПК, здійснюється керівником органу досудового розслідування, прокурором, шляхом прийняття рішення у формі наказу або письмового розпорядження.

Зауважено, що відповідно до ст. 24 Закону України «Про державну таємницю» перевірка громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці здійснюється органами Служби безпеки України у строк до одного місяця, що негативно впливає на належну підготовку до ефективного захисту, у свою чергу, відсутність допуску до державної таємниці унеможливує участь захисника у проведенні процесуальних дій, передбачених ст. 290 КПК України. З метою усунення законодавчої прогалини з предмета означеної проблеми запропоновано відповідні зміни до положення частини 3 статті 517 КПК України.

З огляду на відсутність нормативного врегулювання права підозрюваного, його захисника та законного представника мати достатній час та можливості для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які містять відомості, запропоновано відповідні зміни до положення частини 5 статті 517 КПК України.

Ключові слова: *сторони кримінального провадження, досудове розслідування, ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, кримінальне провадження, державна таємниця.*

Постановка проблеми. Процесуальний порядок надання доступу до матеріалів досудового розслідування іншій стороні суттєво змінюється у разі завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, з огляду на обмежений характер доступу до такої інформації. Відповідно до ч. 1 ст. 517 КПК України, досудове розслідування, а також судовий розгляд у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю, проводиться з дотриманням вимог режиму секретності. При цьому у ч. 7 ст. 517 КПК України визначено, що здійснення кримінального провадження, яке містить державну

таємницю, не є підставою для обмеження прав його учасників, крім випадків, передбачених законом та обумовлених необхідністю забезпечення охорони державної таємниці [1]. Означене обумовлює, що ознайомлення сторони захисту з матеріалами такого кримінального провадження під час відкриття матеріалів іншій стороні може здійснюватися лише за спеціальними правилами, які забезпечують дотримання режиму секретності. Однак, положення ч. 5 ст. 517 КПК України не передбачають права підозрюваного, його захисника та законного представника мати достатній час та можливості для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які містять

відомості, що становлять державну таємницю, що є своєрідним упущенням законодавця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. дослідженню питань надання доступу до матеріалів досудового розслідування іншій стороні у разі завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю неодноразово приділялась увага вченими. Серед них: І.В. Гловюк, В.В. Литвинов, Є.Д. Лук'янчиков, С.О. Ковальчук, Д.Й. Никифорчук, М.А. Погорецький, Н.З. Рогатинська, В.І. Сліпченко тощо. Проте, на сучасному етапі специфіка відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні у разі завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, досліджена недостатньо, що потребує подальшої розробки.

Метою статті є аналіз окремих питань надання доступу до матеріалів досудового розслідування іншій стороні у разі завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України від 21 січня 1994 року № 3855-XII «Про державну таємницю» державна таємниця (секретна інформація) – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані державною таємницею і підлягають охороні державою [2]. Віднесення інформації до державної таємниці – процедура прийняття (державним експертом з питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього [3]. Так, відповідно до п.п. 4.12.1, 4.12.2 до змісту відомостей, що становлять державну таємницю віднесено відомості про зміст матеріалів дізнання (досудового слідства) з питань, які містять інформацію, віднесено до державної таємниці, а також п.п. 4.12.3 та 4.12.4, якими до відомостей, що мають ступінь секретності «таємно», віднесено інформацію про факт або методи

проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також інформацію, що дає змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться чи планується проведення негласної слідчої (розшукової) дії, розголошення якої створює загрозу національним інтересам і безпеці [3].

У ч. 3 ст. 517 КПК України встановлено дві обов'язкові та взаємопов'язані умови допуску й доступу осіб до участі у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю: 1) наявність в осіб допуску до державної таємниці відповідної форми (при цьому керівнику (співробітникам) органу досудового розслідування, прокурору чи суду необхідно врахувати, що наявність у громадянина допуску до державної таємниці відповідного ступеня секретності підтверджується довідкою встановленої форми); 2) надання учасникам кримінального провадження доступу до конкретної секретної інформації (категорії секретної інформації) та її матеріальних носіїв [4, с.356].

Рішення про надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв приймаються у формі наказу або письмового розпорядження керівником органу досудового розслідування, прокурором (ч. 4 ст. 517 КПК) [1]. Під час досудового розслідування доступ до матеріалів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, надається також потерпілому та його представникам, перекладачу, експерту, спеціалісту, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його під час здійснення своїх прав і обов'язків, передбачених КПК, виходячи з обставин, встановлених під час кримінального провадження.

Допуск до державної таємниці відповідно ст. 1 Закону України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. № 3855-XII надає орган Служби безпеки України після проведення їх перевірки. Допуск до державної таємниці – це оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. № 3855-XII *доступ* до державної таємниці – це надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, або ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень [2]. Отже, перш ніж прийняти рішення про надання доступу до

конкретної таємної інформації учасникам кримінального провадження, яких зазначено в ч. 4 ст. 517 КПК України, керівник органу досудового розслідування, прокурор мають переконатись, що вони мають допуск до державної таємниці відповідної форми.

При цьому положення ч. 3 ст. 517 КПК базується на загальних вимогах ст. ст. 22-27 Закону України «Про державну таємницю». Виключення встановлено лише для підозрюваного, який бере участь у кримінальному провадженні без оформлення допуску до державної таємниці після роз'яснення йому вимог ст. 28 Закону України «Про державну таємницю» та попередження про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю. Так, відповідно до вимог ст. 28 Закону України «Про державну таємницю» підозрюваному, обвинуваченому роз'яснюється, що він зобов'язаний: не допускати розголошення будь-яким способом державної таємниці, яка йому довірена або стала відомою у зв'язку з виконанням службових обов'язків; не брати участі в діяльності політичних партій та громадських організацій, діяльність яких заборонена в порядку, встановленому законом; не сприяти іноземним державам, іноземним організаціям чи їх представникам, а також окремим іноземцям та особам без громадянства у провадженні діяльності, що завдає шкоди інтересам національної безпеки України; виконувати вимоги режиму секретності; повідомляти посадових осіб, які надали йому доступ до державної таємниці, та відповідні режимно-секретні органи про виникнення обставин, передбачених ст. 23 Закону України «Про державну таємницю», або інших обставин, що перешкоджають збереженню довіреної йому державної таємниці, а також повідомляти у письмовій формі про свій виїзд з України; додержуватися інших вимог законодавства про державну таємницю [2]. Що узгоджується з положеннями ч. 3 ст. 23 Закону України «Про державну таємницю» передбачає, що допуск до державної таємниці не надається в разі відмови громадянина взяти на себе письмове зобов'язання щодо збереження державної таємниці, яка буде йому довірена, а також за відсутності його письмової згоди на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з допуском до державної таємниці [2].

Тоді як, відповідно до ч. 4 ст. 517 КПК України, захисникам та законним представникам підозрюваного, потерпілому та його представникам, яким надано допуск до державної таєм-

ниці та які потребують його під час здійснення своїх прав і обов'язків, передбачених КПК України, доступ до матеріалів, котрі містять відомості, що становлять державну таємницю, надається виходячи з обставин, встановлених під час кримінального провадження [1].

Це означає, що ознайомлення сторони захисту з матеріалами такого кримінального провадження під час відкриття матеріалів іншій стороні може здійснюватися лише за спеціальними правилами, які забезпечують дотримання режиму секретності. В.В. Литвинов проаналізувавши норми КПК України виділяє два таких спеціальних правила: 1) обов'язкове отримання учасниками кримінального провадження спеціального допуску та доступу до державної таємниці; 2) передбачення особливого процесуального порядку здійснення відкриття матеріалів іншій стороні [5, с.112].

Як ми вже зазначили підозрюваний чи обвинувачений бере участь у кримінальному провадженні без оформлення допуску до державної таємниці після роз'яснення йому вимог статті 28 Закону України «Про державну таємницю» та попередження про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю. Проте, згідно з вимогами ч. 4 ст. 517 КПК України, для того щоб здійснити відкриття матеріалів іншій стороні, захисник та законний представник підозрюваного, обвинуваченого, змушені отримати допуск та доступ до державної таємниці. Здійснивши аналіз порядку отримання допуску і доступу до державної таємниці, який врегульовано ст. ст. 22-27 Закону України «Про державну таємницю» В.В. Литвинов приходять до висновку, що норма, яка б передбачала допуск і доступ адвоката (захисника) законного представника або інших учасників кримінального процесу, не передбачена. Адже адвокат, не відноситься до осіб, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-дослідної діяльності або навчання, відповідно автор робить висновок, що доступ до державної таємниці можуть отримати службові особи, науковці або особи, навчання яких неможливе без вивчення матеріалів, які містять у собі державну таємницю. На цій же підставі не можна здійснити допуск і доступ зазначених учасників кримінального процесу як осіб, які здійснюють службову діяльність, тобто службових осіб [5, с.112].

Роз'яснення відносно оформлення допуску та надання доступу до державної таємниці для

захисника, якщо він бере участь у кримінальному провадженні, були надані в Листі Департаменту охорони державної таємниці та ліцензування СБУ від 05.08.2020 р. № 262/4804 «Щодо питання участі захисника у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що складають державну таємницю» [6]. При цьому роз'яснення стосуються таких процедур на стадіях досудового розслідування, судового розгляду та у випадку, коли адвокат бере участь у кількох кримінальних провадженнях згаданого типу. Відповідно до вказаного листа, оформлення адвокату допуску до державної таємниці на стадії досудового розслідування завжди здійснюється на підставі п.53 Порядку організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 року № 939.

Так, якщо адвокат для вирішення завдань кримінального провадження на стадії досудового розслідування потребує допуску, він звертається з письмовою, вмотивованою заявою до відповідного органу, де здійснюється досудове розслідування, яка після її опрацювання та підготовки органом РСО подання (де визначається потреба громадянина роботи з секретною інформацією та форма допуску) надсилає до СБУ клопотання для погодження порушеного адвокатом питання у рамках конкретного кримінального провадження.

Якщо зазначене клопотання було задоволено, адвокат подає до РСО документи, передбачені п.п. 54,56 Порядку від 18 грудня 2013 року №939 (а саме: отримані в РСО та підписані адвокатом правила надання відповідей на перелік питань; відповіді на питання, визначені у вказаному переліку із підписом на кожному його аркуші; дві кольорові фотокартки, що відповідають його віку на час отримання допуску; зобов'язання громадянина у зв'язку із допуском до державної таємниці; документ виданий спеціалізованим медичним закладом про проходження психіатричного огляду, що підтверджує відсутність у громадянина психічних розладів, які можуть завдати шкоди охороні державної таємниці), а РСО готує та надсилає на адресу органу СБУ вмотивований запит для розгляду питання про оформлення адвокату допуску до державної таємниці (пункт 56 Порядку від 18 грудня 2013 року №939) із посиланням на наявний лист-погодження та наведенням додаткової інформації, передбаченої

абз.3 п. 53 Порядку від 18 грудня 2013 року №939. Оформлений адвокату допуск є підставою для надання йому до державної таємниці, при цьому, як вказано вище, в межах конкретного кримінального провадження.

Після закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, наданий раніше допуск адвокату до державної таємниці має бути припинений. Натомість допуск до державної таємниці, який він вже має, залишається чинним протягом 6 місяців на може бути використаний у наступних випадках: Після ухвалення судом вироку, доступ до державної таємниці у адвоката має бути припинений. При цьому, якщо адвокат бере участь одночасно у декількох провадженнях, та здійснює захист не пов'язаних між собою осіб, й потребує допуску та доступу до державної таємниці по кожному кримінальному провадженню, застосовується наступний порядок дій:

У межах одного кримінального провадження адвокат отримує допуск та/або доступ до державної таємниці за алгоритмом вказаним вище, у будь-якій іншій справі, судом завжди виконуються вимоги передбачені п. 53 Порядку від 18 грудня 2013 року №939 у частині, що стосується погодження із відповідним органом СБУ потреби роботи адвоката з секретною інформацією саме в цьому кримінальному провадженні (з обґрунтуванням форми допуску до державної таємниці, характером відомостей, з якими буде працювати адвокат, та посиланням на статті Зводу відомостей, що становлять державну таємницю. Надалі адвокат отримує довідку в РСО за місцем проведення досудового розслідування (чи слухання справи) та надає за місцем проведення досудового розслідування (чи слухання справи) [6].

З викладеного можна зробити висновок, що процесуальний порядок допуску до державної таємниці захисника у конкретному кримінальному провадженні здійснюється відповідними органами Служби безпеки України, а надання доступу до конкретної таємної інформації та її матеріальних носіїв, відповідно до п. 4 ст. 517 КПК, здійснюється керівником органу досудового розслідування, прокурором, шляхом прийняття рішення у формі наказу або письмового розпорядження. Однак з урахуванням того, що відповідно до ст. 24 Закону України «Про державну таємницю» перевірка громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці здійснюється органами Служби безпеки України у строк до одного місяця, це може негативно вплинути

на належну підготовку до ефективного захисту, адже строки досудового розслідування мають обмежений часовий проміжок. У свою чергу, відсутність допуску до державної таємниці унеможлиблює участь захисника у проведенні процесуальних дій, передбачених ст. 290 КПК України. З огляду на це в КПК України доцільно передбачити норми, якими б зазначена ситуація могла бути урегульована.

М. Д. Денисовський, І. О. Томчук, Г. Є. Сівіцька вказуючи на необхідність удосконалення положень ст. 517 КПК України, пропонують ч. 1 ст. 517 КПК України доповнити положенням, в якому передбачити вимогу щодо попередження усіх осіб, які беруть участь у даному кримінальному провадженні, про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей, що містять державну таємницю, з обов'язковою фіксацією дотримання обов'язку збереження їхньої секретності» [7, с.104]. Однак таке доповнення може торкатись, наприклад, свідка або потерпілого, проте стосовно підозрюваного, буде порушенням його права на захист.

Отже, з огляду на положення ч.4 ст.46 КПК, відповідно до якої захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, вважаємо, що допуск захисника до участі у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, можливий після роз'яснення йому вимог ст. 28 Закону України «Про державну таємницю» та попередження про кримінальну відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони державної таємниці. Аналогічне положення передбачити й для законного представника підозрюваного, обвинуваченого, оскільки він, відповідно до ч.5 ст.44 КПК, користується процесуальними правами особи, інтереси якої представляє, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена представнику.

На підставі викладеного з метою усунення законодавчої прогалини з предмета означеної проблеми пропонуємо положення частини 3 статті 517 КПК України викласти в наступній редакції:

«Підозрюваний чи обвинувачений, його захисник, законний представник беруть участь у кримінальному провадженні без оформлення допуску до державної таємниці після роз'яс-

нення йому вимог статті 28 Закону України «Про державну таємницю» та попередження про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю».

Також необхідно звернути увагу на особливий процесуальний порядок здійснення відкриття матеріалів досудового розслідування іншої стороні у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. При цьому варто звернути увагу, що відповідно до ч. 4 ст. 290 КПК України, сторона захисту під час доступу до матеріалів кримінального провадження має право робити копії або відображення матеріалів. Слід звернути увагу на те, що вказана стаття не передбачає обмежень у користуванні цим правом, якщо такі матеріали містять державну таємницю. В той же час відповідно до п. 2 ч. 5 ст. 517 КПК України, захисникам та законним представникам підозрюваного чи обвинуваченого заборонено робити копії з матеріалів, які містять державну таємницю. Відповідно до п. 3 ч. 5 ст. 517 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, його захисник та законний представник з метою підготовки та здійснення захисту, можуть робити лише виписки з матеріалів, що містять державну таємницю. Такі виписки опечатуються особою, якою були зроблені, у вигляді, що унеможлиблює ознайомлення з їх змістом. Виписки зберігаються з дотриманням вимог режиму секретності в органі досудового розслідування та надаються під час досудового розслідування особі, яка їх склала, на її вимогу в приміщенні органу досудового розслідування. Втім, ознайомлення із змістом виписок будь-кого, крім особи, яка їх зробила, не допускається. З огляду на ці вимоги, вони підлягають долученню до матеріалів кримінального провадження або зберіганню в режимно-секретному підрозділі органу досудового розслідування, суду, що дозволяє запобігти розголошенню секретної інформації та втраті її матеріальних носіїв [8, с. 417]. При цьому Закон України «Про державну таємницю» Матеріальними носіями секретної інформації визначає матеріальні об'єкти, у тому числі фізичні поля, в яких відомості, що становлять державну таємницю, відображені у вигляді текстів, знаків, символів, образів, сигналів, технічних рішень, процесів тощо [2]. За формою відображення інформації матеріальні носії секретної інформації можуть бути класифіковані на такі види: 1) документи, що містять державну таємницю: – текстові документи,

у тому числі письмові (рукописні, надруковані) і фонодокументи; – зображувальні документи, у тому числі графічні, фотодокументи, кінодокументи і відео документи; 2) предмети, відомості про які становлять державну таємницю. 3. Інші матеріальні носії секретної інформації, що містять державну таємницю [9, с.184].

Разом з тим п. 2 ч. 5 ст. 517 КПК України, перераховуючи особливості реалізації права на ознайомлення з матеріалами учасниками досудового розслідування захисника та законних представників підозрюваного чи обвинуваченого, не містить прямої заборони підозрюваному робити копії з них. Передбачення нормами КПК України таких прав має позитивне значення для здійснення захисту.

Також варто звернути увагу, що положення ч. 5 ст. 517 КПК України не передбачає права підозрюваного, його захисника та законного представника мати достатній час та можливості для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які містять відомості, що становлять державну таємницю, що є теж своєрідним упущенням законодавця [10, с.381].

Належна підготовка до ефективного захисту у кримінальному провадженні залежить не лише від надання доступу до матеріалів, а і від наявності часу для такої підготовки. Зокрема, у п. 10 ст. 290 КПК України це питання регламентується тим, що сторонам кримінального провадження, надається достатній час для ознайомлення з матеріалами. Тобто, визначаючи час, необхідний для ознайомлення з матеріалами провадження, в КПК України використовується оціночний термін. Хоча законодавчо визначити чіткий узагальнений проміжок часу, необхідний для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, недоцільно і неможливо [11, с.77], зважаючи на п. 65 рішення у справі «Іглін проти України» 2012 року, за загальним правилом питання адекватності часу та можливостей, наданих обвинуваченому, слід вирішувати в контексті обставин кожної конкретної справи [12].

Однак з метою нормативного врегулювання права підозрюваного, його захисника та законного представника мати достатній час та можливості для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які містять відомості, пропонуємо положення частини 5 статті 517 КПК України викласти в наступній редакції:

«Підозрюваному, обвинуваченому, його захиснику та законному представнику з метою підготовки та здійснення захисту надається достатній час для ознайомлення з матеріалами,

що містять державну таємницю, до яких їм надано доступ, з правом робити виписки. Такі виписки опечатуються особою, якою були зроблені, у вигляді, що унеможлиблює ознайомлення з їх змістом. Виписки зберігаються з дотриманням вимог режиму секретності в органі досудового розслідування або суді та надаються особі, яка їх склала, на її вимогу: під час досудового розслідування - у приміщенні органу досудового розслідування, під час судового провадження - у приміщенні суду. Ознайомлення із змістом виписок будь-кого, крім особи, яка їх зробила, не допускається».

Висновки. Отже, як засвідчило проведене дослідження, положення КПК України в частині регламентації доступу до матеріалів досудового розслідування сторони захисту у разі завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, мають певні протиріччя та неузгодженості, які потребують усунення. Вважаємо, що запропоновані нами зміни до нормативних актів сприятимуть практичній реалізації чинного кримінального процесуального законодавства України, тому їх доцільно урахувати законодавцю при внесенні змін і доповнень до КПК України.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
3. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ СБУ від 23.12.2020 р. № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>
4. Антонов К.В. Проблеми правової охорони інституту державної таємниці у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С.355-358. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/92>
5. Литвинов В. В. Особливості ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 15.03.2019). С.111-113. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3175/1/35.pdf>
6. Лист Департаменту охорони державної таємниці та ліцензування СБУ від 05.08.2020 р. № 262/4804 Щодо питання участі захисника

- у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що складають державну таємницю. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/3c977a0cb5815010d341_file.pdf
7. Денисовський М. Д., Томчук І. О., Сівіцька Г. Є., Охорона державної таємниці під час кримінального провадження. *Нове українське право*. Вип. 5, 2021. С.99-106. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/136/124>
  8. Ковальчук С. О., Крет Г. Р. Матеріальні носії секретної інформації: поняття, види і порядок зберігання під час кримінального провадження. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2013. Вип. 3. С. 410–420
  9. Рогатинська Н. З. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну та банківську таємницю *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С.180-189. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6912/1/Рогатинська%20Н..pdf>
  10. Марченко Т. Ю. Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України: дис.. докт. філософ.: 081 – Право. 2021. 292 с.
  11. Бойко О. В.. Право на справедливий судовий розгляд у кримінальному судочинстві України: дис.. докт. філософ.: 081 – Право. Київ. 2021. 270 с.
  12. Рішення ЄСПЛ у справі «Іглін проти України» (Заява № 39908/05) від 12 січ. 2012 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_780

Zhovtan Yu. V. Access to materials of pre-trial investigation in criminal proceedings, which contain information constituting a state secret

The article analyzes the specifics of opening the materials of the pre-trial investigation to another party at the end of the pre-trial investigation in criminal proceedings, which contains information that constitutes a state secret. It is noted that ensuring the protection of state secrets during criminal proceedings presupposes the implementation by the investigator, prosecutor, investigating judge, court of a set of normatively established measures aimed at preventing the disclosure of secret information and the loss of its material carriers.

When considering the issue of opening the materials of a pre-trial investigation in accordance with Article 290 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in criminal proceedings, which contain information that constitutes a state secret, attention is drawn to the fact that the procedural procedure for admission to state secrets of the defender in a specific criminal proceeding is carried out by the relevant bodies of the Security Service of Ukraine. and providing access to specific secret information and its material carriers, in accordance with Clause 4 of Art. 517 of the Criminal Procedure Code, is carried out by the head of the pre-trial investigation body, the prosecutor, by making a decision in the form of an order or a written order.

It is noted that according to Art. 24 of the Law of Ukraine «On State Secrets», the verification of citizens in connection with their access to state secrets is carried out by the bodies of the Security Service of Ukraine within a period of up to one month, which negatively affects the proper preparation for effective protection, in turn, the lack of access to state secrets makes it impossible for the defender to participate in the procedural actions provided for in Art. 290 of the CPC of Ukraine. In order to eliminate the legislative gap on the subject of the specified problem, appropriate changes to the provisions of Part 3 of Article 517 of the Criminal Procedure Code of Ukraine are proposed.

In view of the lack of regulatory regulation of the right of the suspect, his defender and legal representative to have sufficient time and opportunities to familiarize themselves with the materials of the criminal proceedings, which contain information, appropriate changes are proposed to the provisions of Part 5 of Article 517 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: *parties to criminal proceedings, pre-trial investigation, familiarization with materials of pre-trial investigation, criminal proceedings, state secret.*